WEB04-Javascript

Változatok:

JavaScript, ActionScript, TypeScript, ...

Feladata az interaktivitás és viselkedés leírása.

A Java és a JavaScript mindenben eltér. A JS:

- · dinamikusan típusos,
- · gyengén típusos
- forráskódból töltődik be, és
- prototípus alapú objektumokkal rendelkezik.

Nyelvi alapok

A <script> elemet mindig explicit záró címkével használjuk. Segítségével HTML fájlbe is kerülhet JS kód, bár nem célszerű.

Kommentek	// egy soros; /* több soros */
Aritmetikai operátorok	+, -, /, *, %, ++,
Értékadás operátorok	=, +=, -=, *=, /=, %=
Bitenkénti operátorok	&, , ^, ~, <<, >>, >>>
Logikai operátorok	, &&
Összehasonlító operátorok	==, ===, !=, !==, <, >, <=, >=
Feltétel vizsgálat	<pre>ifelse, switchcase (break, default), instanceof, typeof, ? :</pre>
Ciklusok	for, forin, while, dowhile, break, continue
Hibakezelés	trycatchfinally, throw
Objektumok kezelése	new, delete
Függvények	function, return

Definiált típusok:

number, bigint, string, boolean, undefined, null, symbol, Object, Function

• Ha a var kulcsszót elhagyjuk, akkor is létrejön a változó, de akkor a globális névtérben jön létere.

Létezik strict mód, melnyek bekapcsolásával a var elhagyása hibát eredményez.

Dinamikusan típusos: nem adunk meg típust.

Gyengén típusos: operátor működése változik a változóban tárolt érték típusától.

- Ha összeadunk két változót, előfordulhat, hogy az egyikben string a másikban pedig number szerepel.

Az == csak az értéket hasonlít össze, míg az === egyenlőség a típus infót is ellenőrzi.

- Ha egy változót értékadás nélkül hozunk létre, akkor az értéke undefined lesz, és a típusa is undefined lesz.
- 3 Az undefined típua undefined
- A null viszont egy Object

Konstanok

- const kulcsszó.
- · Létrehozásakor az értéket is meg kell adni

Változók láthatósága

function scoping: A var -ral létrehozott változók az egész függvényen belül láthatóak block scoping: A let -tel létrehozott változók viszont csak a blokkon belül láthatóak

Truthy, Falsey

Minden bool-lá alakítható!

```
turthy: true, '0', 123 , 'valami', [], {}
falsey: false, 0, NaN, '', null, undefined
```

Többféleképpen is konvertálhatunk bool-ba:

```
let b_obj = new Boolean(false); //objektum!!
let b = false; // primitív
let b_cast = Boolean(false); // bool kaszt
let b_cast2 = !!false; // bool kaszt
```

- A new Boolean(false) egy objektumot hoz létre!
 - A tagadása (bool-lá alakítása a !! operátorral) esetén azt nézi, hogy ez egy nem üres objektum.

Burkolás

Az egyszerű típusokat objektumba lehet burkolni. Nagybetűkkel kezdődnek.

- Ilyenkor ha utána bool-lá alakítjuk, akkor igaz, vagy hamis értéket kapunk, mert azt nézi, hogy üres-e az objektum.
- Mivel minden változó az értékétől függetlenül bool-lá alakítható és mint tudjuk az undefined falsy, ezért azt, hogy egy változónak van-e értéke, egy egyszerű if(valtozo) -val tudjuk vizsgálni.

Ha egy változónak csak akkor szeretnénk értéket adni, ha még nincs neki, akkor azt az alábbi kódrészlettel tehetjük meg:

```
let afa;
let szokasosAfa = 27;
let afa = afa || szokasosAfa;
alert(afa); // 27
```

Lényege az, hogy ha nincs megadva az afa nak semmi, akkor a szokasosAfa is kiértékelődik, és azt az értéket kapja így meg a változó.

Hasonló logikával tudjuk elérni azt, hogy kódrészleteket csak **feltételesen futtas**sunk. Ehhez a x && alert('lefutott'); -ot használhatjuk.

Tömbök, függvények

Tömbök kétféle képpen definiálhatóak, mindkettő esetben object típusúként kapjuk vissza őket.

```
let napok = [ 'hétfő', 'kedd', 'szerda' ];
let evszakok = new Array('tavasz','nyár','ősz','tél');
alert( typeof napok ); // 'object'
alert( typeof evszakok ); // 'object'
```

Elem hozzáadása array.push();

Kivenni az utolsó elemet a array.pop() -pal lehet.

```
splice(index, howMany [, el1, ... elN])
```

index: tömb módosítása ettől az indextől kezdve

howMany: mennyi elemet szeretnénk törölni

el1...elN: (ha van) beszúrandó elem(ek) a tömbbe.

Visszaadja a törölt elemeket.

Ciklusok

for..in: az objektumon található tulajdonságok nevén halad végig
for..of: iterátor segítségével veszi sorra a tömb értékeit (kulcs-érték párokat nem olvas ki (?))

Függvények:

Nem lehet megadni a:

- paraméterek típusát
- · visszatérési érték típusát

Nem okoz gondot, ha eltér a híváskor a paraméterek száma a deklarációhoz képest.

- Kevesebb esetén a nem definiáltak értéke undefined lesz.
- Több esetén figyelmen kívül hagyja.
- Függvény híváskor a paraméterekre névvel nem lehet hivatkozni, ezért csak a paraméter lista végéről tudunk elhagyni elemeket.
- Nincs overload!
 - ha két azonos nevű függvény van, akkor a később deklarált fog nyerni.
- alapértelmezett értéket viszont lehet adni a függvénynek.

A függvény is egy teljes értékű típus!

- Egy függvénynek lehet függvény a bemenő paramétere
- · Arra viszont nekünk kell figyelni, hogy tényleg függvény-e a paraméter.

Scope

Böngészőben futtatott JavaScript kód esetén a window objektum segítségével hivatkozhatunk az oldalhoz tartozó ablakra vagy keretre (frame).

- Rengeteg általános tulajdonság, metódus, és esemény definiálva van rajta keresztül.
- A var -ral létrehozott változók amik nincsenek függvénybe zárva, a window objektumon jönnek létre.
 - A függvények is a window objektumra kerülnek.
- Nincs közvetlen lehetőség a privát és publikus tagok megjelölésére.
- A változók megtalálása a legmélyebb szintről felfelé történik.
 - Így halad felfelé egészen a globális névtérig
 - · shadowing: a lokális változók elfedik a külső változókat.

Javascript API-k

DOM API a HTML és CSS tagek dinamikus manipulálására.

XmlHttpRequest: Szerver kommunikációt lehetővé tevő API.

Client Storage API: web storage, IndexedDB-hez való hozzáférést segíti

Legfontosabb objektumok:

window: A böngésző tabfüle, amibe a weboldal betöltődik.

navigator: A böngéső állapotát tárolja

- Lekérdezhető vele a nyelv, geolokáció, stb.

document: Maga a DOM, ami a window objektumra betöltődik. Ezen keresztül tudjuk módosítani a HTML-t.

- A *DOM* egy olyan modell, mely leírja egy HTML oldal felépítését egy fa struktúrában, melynek gyökér eleme a "*Document*" objektum, ami alatt az oldalon lévő elemek találhatók hierarchikusan.

Elemek lekérdezése a DOMból:

```
//Elem lekérdezése tag alapján
document.getElementsByTagName("img")

//Adott CSS osztállyal rendelező elem:
document.getElementsByClassName()

//Adott ID-jú elem:
document.getElementById(...)

//Adott Name-mel rendelkező elemet
document.getElementsByName(...)

/*tetszőleges elem lekérdezése selectorral: */

//csak a legelső találatot adja vissza:
document.querySelector('a');

//az összeset visszaadja:
document.querySelectorAll('a');
```

Elemek dinamikus létrehozása

```
//A createElement() segítségével új HTML elemeket hozhatunk létre.

//Új bekezdés elem
var p = document.createElement('p');

//Adjunk neki valami szöveget
p.textConent = 'Új bekezdés';

//Fűzzük hozzá a HTML-be egy már létező elemhez
var section = document.querySelector('section')
section.appendChild(para)

//Módosítani is lehet a lekérdezett adatokat
p.stlye.color = 'white';
p.sytle.textAlign = 'center';
//...

//Új attribútumot is rátehetünk egy-egy elemre futási időben:
p.setAttribute('class', 'highlight')
```

A tulajdonságokat másképpen írjuk CSS-ben és JS-ben! JS-ben camelCase-et használunk!

Események kezelése

A felhasználói interakciókat kliens oldalon kezelni kellene. Számos eseményre tudunk feliratkozni, pl *kattintás*, *billentyűlenyomás*, *fókuszbakerülés*, *egér elem fölé vitele*, *beviteli mező tartalma megváltozott*,...

- A HTML-ből inline is feliratkozhatunk, bár a karbantarthatóságot jelentősen csökkenti.
- Eseménykezelőt csak akkor tudunk egy elemhez regisztrálni, ha az elem már létezik.
- Ezt tudjuk elérni a window.onload használatával. A lefutása előtt nem biztos, hogy léteznek az elemek a HTMLben!
- megadhatjuk az esemény neve mell az on prefixet is:

Az eseménykezelők a regisztráció sorrendjében egymás után futnak le.

Ha a fában több elemnél is feliratkozunk például a kattintás eseményre, akkor:

- 1. Fentről lefelé megkeresi a böngésző, hogy melyik elemre kattintottunk.
- 2. Meghívja az ott beregisztrált eseménykezelőt.
- 3. Majd ha az lefutott, akkor az esemény felgyűrűzik egészen a gyökér elemig, még ebben a fázisban is kezelhetjük az eseményt.

stopPropagation() -el le is állíthatjuk ezt a felgyűrűzést.

Állapotkezelési megoldások

- A cookie-kal gondok vannak, lásd WEB01-Webes Architektúra, HTTP, HTML, HTTPS > Állapotmegőrzés
- Több böngésző ablakban egy időben nehezen használható (HTTP kérésekhez kötődik)
- Megoldás: Web Storage
 - kulcs-érték párok tárolására találták ki.
 - más típusú értékek automatikusan stringre konvertálódnak
 - JSON.parse() és JSON.stringify() segítségével könnyen kovertálhatúak komplex struktúrák JSONná.

 - méretkorlát van rajtuk (~5MB/origin)
 - 1. Session Storage
 - Az információk csak a tab bezárásáig maradnak meg
 - · Csak az adott ablak érheti el az adatot.
 - 2. Local Storage
 - Az adott domainhez tartozó összes oldal elérheti a tárolt adatokat
 - · Bármikor törölheti a felhasználó

```
/* LocalStorage használata */
//Elem hozzáadása
```

```
localStorage.setItem('myCat','Tom');

//Elem kiolvasás
const cat = localStorage.getItem('myCat');

//Elem törlése
localStorage.getItem('myCat');

//összes elem törlése
localStorage.clear();

/* Session Storage használata */
sessionStorage.setItem('myCat','Tom');
sessionStorage.getItem('myCat');
sessionStorage.getItem('myCat');
sessionStorage.getItem('myCat');
sessionStorage.clear()
```

- Kis mennyiségű adat tárolására alkalmas
- Csak string kulcs-érték párokat tud tárolni
- Csak szinkron API van.
- Nem lehet keresni az adatok közt.
- optimalizált.

Szempont	Cookie	Storage
Méret korlát	4KB	5MB (2.5MB)
Élettartam	Session és persistent	Session és local
Tartalom típus	String	String
Hálózati forgalom	Utazik	Nem utazik
API	Kliens és szerver oldali	Csak kliens oldali, van eseménykezelés
Böngésző támogatás	Mindegyik	Szinte mindegyik
Biztonság	Hálózaton és kliensen is támadható, de lehet HttpOnly	Kliensen támadható

Indexed Database

Cél: nagy mennyiségű adat tárolása kliens oldalon + gyors keresés indexekkel. Kliensoldali gyorsítótárazásra, teljes offline működésre nagyon hasznos.

- ★ Tartozik hozzá aszinkron API
 - · Kéréseket lehet definiálni, amik callbackeket hívnak meg
 - · Nem SQL alapú
- Kulcs-érték, de az érték lehet összetett objektum
- 10MB-2GB méretek, same origin policy!
- Nem támogatja a nyelvfüggő rendezéseket

- Nem tud szerveroldali adatbázissal szinkronizálni
- Nem támogatott a szabadszöveges keresés, nincs LIKE operátor

History API

📮 A teljes oldalt nem akarjuk frissíteni, de működnie kellene a böngésző Back/Forward gombjainak.

Hol tároljuk az állapotot?

- Bookmarkolható az állapot? URL
- · A szerveroldalon is szükség van rá? URL, hidden field, cookie
- Kis mennyiségű, egyszerű adat?: DOM Storage
- Nagyobb mennyiségű, vagy bonyolultabb lekérdezések? IndexedDB
- Navigációval összefüggő állapotot kell tárolni? History API

Biztonság szempontjából:

- A tárolt adatokat bárki láthatja titkosítani kell
- Bárki módosíthatja integritásvédelem!

Megbízhatóság:

- Az adatot bárki törölheti teljes egészében, vagy részében fallback
- A kvóta limitet elérhetjük
- A felhasználó bármikor megnyithat több böngésző ablakot.

Feketemágia a függvényekkel - Closure

Függvények vannak egymásba ágyazva, de a külső függvény elérhetővé teszi a külvilág számára a belső függvényt.

A belső függvény megőrzi azt az állapotot, ami a létrehozása pillanatában volt.

```
Closure létrejötte
```

Amikor egy függvény egy belső függvényét láthatóvá teszi a külvilág számára, akkor egy ún. closure jön létre, ami nem más, mint az adott belső függvény és a hozzá tartozó állapot együttvéve.

• Minden függvény egyben egy closure is (kivétel a new Function(), ami szövegből készít függvényt)

```
/** Closure névtelen függvénnyel
- A hozzátartozó állapot is vele van **/
let kulso = function () {
        let x = 8;
        return function () {
            alert(++x);
        }
};

let b = kulso();
b(); // 9
b(); // 10
```

Automatikusan futtatható függvények

```
/* Self executing functions*/
(function (nev) {
    alert('Szia ' + nev);
})('világ');
```

Szintaktikailag a neve helyén van maga a function.

Modul tervezési minta

A kódunkat egy minden mástól független névtérbe csomagolhatjuk, elkerülve a globális névtér szennyezését.

- Kisebb logikai egységekre bonthatjuk a kódunkat.
- · Megvalósíható vele az egységbezárás.

Becsomagolás egy névtérbe:

Csak a return -ön belüli kód lesz "publikus"

```
var myModule = (function () {
    var priValt = 3;
    var priFv = function () { alert('Privát!'); };
    return {
        pubValt: 5,
        pubFv: function () { alert('Publikus'); }
    };
})();

myModule.pubFv();
alert(myModule.pubValt);
```

A fenti példa több fájlra is darabolható:

Konstruktor:

Segítségével a modulnak adhatunk bemeneti paramétereket (import), a return kulcsszó után pedig azt határozhatjuk meg, hogy kívülről mi látsszon a modulból (export).

```
//sayHi.js
export function sayHi(user) {
    alert(`Hello, ${user}!`);
```

```
//main.js
import {sayHi} from './sayHi.js';
alert(sayHi); // function...
sayHi('Gábor'); // Hello, Gábor!
```

Az import direktíva a ./sayHi.js útvonalról betölti a modult, és hozzárendeli az exportált sayHi függvényt a változóhoz.

new, this

A konstruktor függvény egy normál függvény.

- Nagy betűvel szoktuk kezdeni.
- Csak a new operatorral használhatjuk. new nélkül undefined -ot kapunk.

A new egy objektumot hoz létre.

Ha kézzel beleírjuk a return -t, akkor a megadott objektummal tér vissza.

III Ha nem objektum szerepel a return mögött (üres vagy primitív típus), akkor a this -t adja vissza.

Metódust is lehet a konstruktor függvényben definiálni:

```
function User(name) {
    this.name = name;
    this.sayHi = function() {
        alert( "My name is: " + this.name )
    };
}
let gabor = new User("Gábor");
gabor.sayHi(); // My name is: Gábor
```

Gondok a this-sel:

Előfordul, hogy a this kulcsszó nem arra az objektumra mutat, amin belül használjuk.

Például egy eseménykezelőben a this a DOM elemre mutat. A hiba elkerülése érdekében ezért a this használatát kerülni szokás, és az osztály tagjait egy másik változón keresztül élrjük el (pl that, self)

```
function User(name) {
    let self = this;
    self.name = name;
    self.sayHi = function() {
        setTimeout( function() {
            alert ( "My name is: " + self.name )
        }, 1000)
```

```
};
}
let gabor = new User("Gábor");
gabor.sayHi(); // My name is: Gábor
```

Arrow function

Tömörebben leírhatunk vele függvényeket, olvashatóbb lesz a kód.

```
//1.
nev => console.log(nev);
//2.
() => console.log("Alma");
//3.
(varos, utca) => {
        let cim = varos + utca;
        console.log(cim)
}
//4. – Egyszerű esetekben nem kell kiírni a return-t:
var func = x \Rightarrow x * x;
//5. Ha van {}, akkor kell return
var func = (x, y) \Rightarrow \{ return x + y; \};
//6. Objektum nem adható vissza simán
var func = () => { foo: 1 }; //!
//Helyette zárójelezni kell:
var func = () => ({foo: 1});
```

△ Az Arrow functionnek nincs saját this-e!

JavaScriptben a legtöbb függvénynek van saját this-e, ami időnként megnehezíti a kódolást (amint feljebb láttuk a gondoknál)

Arrow function esetén viszont nincs saját this, tehát nem lehet átállítani, hogy magára mutasson.

Classok

· Nem egy teljesen új nyelvi elem

```
class User {
      constructor(name) { this.name = name }
      sayHi() { return 'My name:' + this.name; }
}
```

```
alert(typeof User); // function
```

Létrehoz egy User nevű függvényt, ami az osztály deklaráció eredménye lesz. A kódja pedig a constructor metódusból származik. A prototípuson eltárolja a metódusokat

```
User
constructor(name) {
  this.name = name;
}
User.prototype
sayHi: function
constructor: User
```

- class-t csak new -val lehet hívni.
- Ha kiíratjuk szövegesen az osztályt, az class-al kezdődik.
- Mindig strict módban futnak
- Nem lehet végigiterálni a metódusain

```
//Getter/setter használata
class User {
    age = 40; // Mezőket is adhatunk hozzá
    constructor(name) { this.name = name; /*A settert hívja*/ }
    get name() { return this._name; }
    set name(value) {
        if (value.length < 4) { alert("A név rövid."); return; }
        this._name = value;
    }
}</pre>
```

Backtick: nincs szükség a sztring összefűzésekre: return `My name: \${this.name} `;

Bár függvényeknél megtehetjük, hogy korábban hívjuk meg, mint deklaráljuk, mert a deklarálást kiemeli a kódból. Viszont ugyanez az osztályokra már nem igaz.

Származtatás

Arra is lehetőségünk van, hogy az osztályok származzanak egymásból. Ehhez az extends kulcsszót kell használnunk. Az ősosztály függvényét például a super.toString() a konstruktorát pedig a super() segítségével tudjuk meghívni.

```
class ColorPoint extends Point {
        constructor(x, y, color) {
            super(x, y);
            this.color = color;
        }

toString() { return super.toString() + ' in ' + this.color; }
}

let cp = new ColorPoint(25, 8, 'green');
console.log( cp.toString() ); // '(25, 8) in green'
console.log(cp instanceof ColorPoint); // true
console.log(cp instanceof Point); // true
```

Promise

A Promise egy olyan objektum, ami majd a jövőben visszaad egy értéket, de nem most. Emiatt tökéletes *aszinkron* kérések kezelésére.

Három állapota van:

- 1. Pending függőben van
- 2. Fulfilled sikeres
- 3. Rejected hibára futott

Mindig Pendig állapotból indul és Fulfilled vagy Rejected állapotban ér véget.

Eredmény feldolgozása:

```
.then(success, error)
```

- Akkor hívódik meg, ha lefutott a Promise.
- Ha sikeresen futott le, akkor a success handler hívódik meg.
- Ha sikerteleül, akkor az error.

.catch(f)

- Csak akkor fut le, ha a Promise hibával tért vissza.

.finally(f)

- Minden esetben lefut, ha sikeres, ha nem, de nem tudjuk megmondani, hogyan futott le.

```
learnMobWeb.then(
    result => alert(result);
    error => alert(error);
);

learnMobWeb.catch(alert);
learnMobWeb.finally( () => /* Stop loading */ )
```

Promise.all(promises): megvárja, hogy az összes befejeződjön

Promise.allSettled(promises): Megvárja, hogy az összes Promise befejeződjön és visszaadja, hogy melyik volt sikeres és melyik hibás.

Promise.race(promises): Csak az első Promise-t várja meg és annak eredményét adja vissza.

Promise.any(promises): Az első sikeresen befejeződött Promise-ra vár.

Async/ await

- Kényelmesen kezelhetünk vele Promise okat.
- A függvény előtt lévő async azt jelenti, hogy a függvény egy Promise -sal tér vissza.
- így használható lesz a függvényre a .then()

```
async function f() {
    let promise = new Promise((resolve, reject) => {
        setTimeout(() => resolve("Kész!"), 1000)
});

let result = await promise; // Vár a promise-ra
    alert(result); // "Kész!"
}

f();
```

🗓 .then és await különbségek

"While .then is used for handling promises in a chained manner, await is used within async functions to pause execution until a promise is settled, providing a more concise and readable syntax for handling asynchronous operations."

Fetch API

fetch() segítségével hálózati kéréseket küldhetünk a szerver fele. Korábban ezt csak az XmlHttpRequest -el tudtuk elérni.

Támogatja a **WEB05-jQuery-ajax-websocket > CORS**-t, tehát tetszőleges szerver felé indíthatunk kéréseket, és **Promise**-sel tér vissza.

A Fetch API-ban a Promise csak akkor reject-elődik, ha hálózati hiba van. Egyébként pedig státuszkódtól függetlenül sikeresen tér vissza, ha a szerver válaszolt.

```
let promise = fetch(url, [options])
```

- A fetch Promise a beépített Response osztályt adja vissza, amiben a szervertől visszakapott Header-ek találhatók. A válaszból a body-t egy újabb Promise -sal kapjuk meg, amit utána .json() függvénynel parsolunk.
- · Fetch példa:

Rengeteg mindent meg lehet adni az options mezőhöz, köztük a headereket, methodokat, stb.